



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 125g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a textului
„precum și în probleme de drept litigios” din
articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă
(temeiurile atragerii specialiștilor în procesul civil)

CHIȘINĂU
24 octombrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 4 iunie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 24 octombrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „precum și în probleme de drept litigios” din articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Valeriu Cernei, în interesele BC „Moldova-Agroindbank” SA, pârâtă în dosarul nr. 2-14212/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, de dna judecătoare Angela Ciubotaru de la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 29 iunie 2022, dl Victor Bodarev a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva BC „Moldova-Agroindbank” SA, având ca intervenienți accesorii pe „Media Security” SRL, „Media Monitoring” SRL și pe dl Oleg Bodarev, cu privire la constatarea încălcării dreptului la un serviciu calitativ ca urmare a sustragerii bunurilor din casetă, repararea prejudiciului material, anularea clauzei contractuale referitoare la liberarea băncii de răspundere pentru integritatea bunurilor din casetă, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

4. În cadrul judecării cauzei, dl Victor Bodarev a solicitat antrenarea unui specialist în domeniul protecției drepturilor consumatorilor, care va oferi consultație cu privire la clauzele contractuale standard.

5. Dl avocat Valeriu Cernei a ridicat, în interesele BC „Moldova-Agroindbank” SA, excepția de neconstituționalitate a textului „precum și în probleme de drept litigios” din articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

6. Printr-o încheiere din 28 mai 2024, Judecătoria Chișinău, sediul Centru. a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 230 Consultația specialistului

„(1) La cercetarea înscrisurilor sau a probelor materiale, la audierea și vizionarea înregistrărilor audio-video, la dispunerea unei expertize, la audierea martorilor, la adoptarea de măsuri privind asigurarea probelor, **precum și în probleme de drept litigios**, instanța judecătorească, printr-o încheiere, poate atrage, din oficiu sau la cererea oricărui participant la proces, specialiști în domeniul respectiv pentru consultații, explicații și ajutor tehnic (la fotografieri, la elaborare de planuri și scheme, la selectare de probe (modele) pentru expertiză, la evaluare de bunuri etc.).

(2) Persoana citată în calitate de specialist este obligată să se prezinte în instanță, să răspundă la întrebări, să dea în scris sau oral consultații și explicații, să-i acorde asistență tehnică, după caz.

(3) Specialistul dă în judecată explicații scrise sau orale, în funcție de cunoștințele profesionale și de genul activității sale, fără a efectua investigații speciale.

(4) Consultației și explicației scrise a specialistului li se dă citire în ședință de judecată. Ele se anexează la dosar. Consultația și explicația verbală a specialistului se înregistrează audio și, după caz, video, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței.

(5) Pentru clarificarea și completarea consultației, specialistului i se pot adresa întrebări. Prima care adresează întrebări este persoana la a cărei cerere specialistul este antrenat în proces, precum și reprezentantul ei, urmează ceilalți participanți la proces și reprezentanții lor. Dacă specialistul a fost antrenat în proces din oficiul instanței, primii care îi adresează întrebări sunt reclamantul și reprezentantul lui. Judecătorii au dreptul să adreseze întrebări specialistului în orice moment al audierii lui.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției susține că textul „precum și în probleme de drept litigios” din articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă nu corespunde exigențelor calității legii. Conform acestei norme, un specialist poate oferi consultații asupra problemelor de drept litigios. Constatările și concluziile specialistului vor fi obligatorii pentru instanța de judecată. În aceste condiții, judecătorul nu va examina problemele de drept litigios și va pronunța formal hotărârea, având la bază concluziile specialistului. Așadar, prevederile criticate subminează competența deplină a instanței de a judeca cauza. În opinia autorului excepției, prevederile contestate sunt contrare articolelor 20, 54 și 114 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

12. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces și este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă textul „precum și în probleme de drept litigios” din articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Textul în discuție nu a mai făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect examinarea unei cereri de chemare în judecată privind anularea clauzei contractuale referitoare la eliberarea băncii de răspundere pentru integritatea bunurilor din casetă. În cadrul examinării cauzei, reclamantul a solicitat antrenarea unui specialist în domeniul protecției drepturilor consumatorilor, care va oferi consultație cu privire la clauzele contractuale standard (a se vedea §§ 3-6 *supra*). Astfel, Curtea admite că instanța de judecată va aplica prevederile criticate în cazul soluționării demersului reclamantului referitor la antrenarea unui specialist.

15. Autorul excepției afirmă că prevederile contestate contravin articolelor 20 (*accesul liber la justiție*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) și 114 (*înfăptuirea justiției*) din Constituție.

16. Referitor la incidența articolului 54 din Constituție, Curtea reține că acesta nu are o aplicare de sine stătătoare. Mai mult, articolul 54 îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea HCC nr. 4 din 30 ianuarie 2024, § 28).

17. Cu privire la articolele 20 și 114 din Constituție, autorul excepției afirmă că, pe baza textului contestat, un specialist poate oferi consultații asupra problemelor de drept litigios, fapt care subminează competența deplină a instanței de a judeca cauza în fapt și în drept.

18. Articolul 114 din Constituție stabilește că justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

19. Cu privire la articolul 20 din Constituție, Curtea a stabilit că dreptul de acces la un tribunal trebuie să fie unul practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care reprezintă o ingerință în exercitarea drepturilor lor (a se vedea HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, § 42). Curtea Europeană a stabilit că dreptul de acces la un tribunal nu include doar dreptul de a iniția o acțiune în justiție, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (a se vedea *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, § 86; *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz și alții v. Elveția* [MC], 9 aprilie 2024, § 629).

20. Curtea reține că legislatorul a enumerat la articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă cazurile în care instanța judecătorească poate atrage specialiști pentru consultații, explicații și ajutor tehnic. Așadar, la cercetarea înscrisurilor sau a probelor materiale, la audierea și la vizionarea înregistrărilor audio-video, la dispunerea unei expertize, la audierea martorilor, la adoptarea de măsuri privind asigurarea probelor, precum și în probleme de drept litigios, instanța judecătorească, printr-o încheiere, poate atrage, din oficiu sau la cererea oricărui participant la proces, specialiști în domeniul respectiv pentru consultații, explicații și ajutor tehnic (la fotografiieri, la elaborare de planuri și scheme, la selectare de probe (modele) pentru expertiză, la evaluare de bunuri etc.).

21. Analizând norma contestată, Curtea menționează că rolul instanței de judecată este de a evalua necesitatea antrenării unui specialist în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei. Astfel, judecătorul verifică în ce măsură specialistul este necesar pentru a examina problemele de drept litigios. Mai mult, consultațiile specialiștilor nu au pentru instanța de judecată o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Judecătorul apreciază toate probele din dosar, după intima lui convingere, bazată pe cercetarea completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și în interconexiunea lor, potrivit legii. După aprecierea probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele (a se vedea articolul 130 din Codul de procedură civilă).

22. Având în vedere considerentele menționate *supra*, Curtea reține că prevederile criticate de autorul excepției nu limitează competența instanței de judecată de a examina cauza sub toate aspectele, atât în fapt, cât și în drept. Prin

urmare, Curtea nu reține incidența articolelor 20, 54 și 114 din Constituție în prezenta cauză.

23. Pe baza celor menționate anterior, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „precum și în probleme de drept litigios” din articolul 230 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Valeriu Cernei, în interesele BC „Moldova-Agroindbank” SA, pârâtă în dosarul nr. 2-14212/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 24 octombrie 2024
DCC nr. 138
Dosarul nr. 125g/2024